पारदर्शी मान्छे कथासङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत
रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण समितिको
स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौँ पत्रको
प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
भीमकुमार बस्नेत
रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौँ
२०६३

शोधनिर्देशक
भानु घिमिरे

पारदर्शी मान्छे कथासङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत
रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण समितिको
स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौँ पत्रको
प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
भीमकुमार बस्नेत
रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौँ
२०६३

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौँ स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षका विद्यार्थी श्री भीमकुमार बस्नेतले **'पारदर्शी मान्छे कथा सङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन'** शीर्षकको शोधपत्र मेरा निर्देशनमा रही तयार पार्नुभएको हो । निकै मिहिनेतसाथ तयार पारिएको यस शोधपत्रदेखि म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि म रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली शिक्षण समितिसमक्ष सिफारिस गर्दछु ।

....

भानु घिमिरे
सहायक प्राध्यापक
रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं

मितिः २०६३/०३/२२

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौँ

'पारदर्शी मान्छे' कथासङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत यस रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पसका नेपाली विभागका छात्र श्री भीमकुमार बस्नेत (२०५६-५८) ले स्नातकोत्तर तहको दसौँ पत्रको प्रयोजनको निम्ति तयार पार्नुभएको **पारदर्शी मान्छे कथासङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र सोही प्रयोजनका निम्ति स्वीकृत गरिएको छ ।

....	....	....
(भानु घिमिरे)	(हरिप्रसाद पराजुली)	डा. दुर्गाबहादुर घर्ती
शोधनिर्देशक	विभागीय प्रमुख	वाह्य परीक्षक

मितिः २०६३/०३/२६

कृतज्ञताज्ञापन

'पारदर्शी मान्छे' कथासङ्ग्रहको कृतिपरक अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मैले त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्ष दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि आदरणीय गुरु श्री भानु घिमिरेको निर्देशनमा तयार पारेको हुँ । आफ्नो कार्यव्यस्तताका बीच रहेर पनि मलाई यस शोधपत्र तयार गर्न आवश्यक निर्देशन र सल्लाह दिनुहुने गुरूप्रति म आभार व्यक्त गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्रको तयारीका लागि आवश्यक सामग्री तथा राय सुझाव दिनु हुने शोधनायक श्री मनु ब्राजाकीमा हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु । मलाई यस शीर्षकमा अध्ययन गर्नका लागि स्वीकृति प्रदान गर्नुहुने रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस नेपाली विभागका विभागीय प्रमुख श्री हरिप्रसाद पराजुली, प्रा राजेन्द्र सुवेदी र रमेशप्रसाद भट्टराईप्रति म आभारी छु । यसैगरी शोधपत्र तयारीका लागि सामग्री सङ्कलनमा सहयोग गर्ने त्रिभुवन विश्वविद्यालय केन्द्रीय पुस्तकालय, रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस पुस्तकालय तथा सङ्घ संस्थाप्रति पनि आभार प्रकट गर्दछु ।

आर्थिक र व्यावहारिक पक्षसँग सामना गरी मेरो अध्ययन कार्यलाई सहयोग पुऱ्याउने तथा शोधपत्र लेखन कार्यमा हौसला प्रदान गर्ने जीवन सङ्गिनी श्रीमती गोमा बस्नेत र स्नेही सुपुत्री सुश्री अविना बस्नेत प्रति म हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

यस शोधपत्रको तयारीका क्रममा सहयोग गर्नुहुने मित्रहरू प्रितम कँडेल, मुकुन्दप्रसाद काफ्ले, विमल अधिकारीप्रति पनि म आभार व्यक्त गर्दछु । यस शोध पत्रलाई टङ्कन गरी सहयोग गर्नुहुने ओसिस कम्प्युटरकी सुश्री शान्ति महर्जनप्रति पनि म कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु ।

अन्त्यमा यो शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्नका लागि त्रि.वि. रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पससमक्ष प्रस्तुत गर्दछ ।

भीमकुमार बस्नेत
स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्ष
रत्नराज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनीमार्ग, काठमाडौं

मितिः- २०६३/०३/२६

विषयसूची

		पृष्ठ
परिच्छेद – एक : शोधपरिचय		**१–५**
१.१	शोधशीर्षक	१
१.२	शोधपत्रको प्रयोजन	१
१.३	समस्याकथन	१
१.४	शोधको उद्देश्य	१
१.५	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.६	शोधपत्रको औचित्य, महत्त्व र उपयोगिता	४
१.७	अध्ययनको सीमाङ्कन	५
१.८	शोधविधि	५
१.९	शोधपत्रको रूपरेखा	५
परिच्छेद – दुईः मनु ब्राजाकीको साहित्यिक व्यक्तित्व र रचनाधर्मिता		**६–१८**
२.१	पृष्ठभूमि	६
२.२	प्रेरणा	७
२.३	सम्मान तथा पुरस्कार	८
२.३.१	पुरस्कार	८
२.३.२	सम्मान	८
२.४	मनु ब्राजाकीको साहित्यिक व्यक्तित्वका विभिन्न पक्षहरू	८
२.४.१	कथाकार	८
४.२.२	गजलकार	१०
२.४.३	कवि	१०
२.४.४	गीतकार	११
२.४.५	उपन्यासकार	११
२.४.६	निबन्धकार र प्रबन्धकार	१२
२.४.७	संस्मरण लेखक	१५

२.४.८ समालोचक १६
२.४.९ अनुवादक १६
२.४.१० पत्रकार १७
२.४.११ भूमिका लेखन १८
२.४.१२ चित्रकार १८
परिच्छेद – तीन : मनु ब्राजाकीका कथागत प्रवृत्तिहरूको विश्लेषण १९–२६
पृष्ठभूमि १९
३.१ सामाजिक यथार्थवादी कथाकार १९
३.२ आलोचनात्मक यथार्थवादी कथाकार २१
३.३ आञ्चलिक कथाकार २२
३.४ व्यङ्ग्यात्मक कथाकार २३
३.५ प्रगतिवादी कथाकार २३
३.६ नवचेतनावादी कथाकार २४
३.७ यौन मनोविश्लेषणवादी कथाकार २५
३.८ बिम्बात्मक भाषाको प्रयोगद्वारा कलात्मक प्रस्तुति गर्ने कथाकार २६

परिच्छेद – चार : 'पारदर्शी मान्छे' कथा सङ्ग्रहका कथाहरूको अध्ययन र विश्लेषण २७–१३२
पृष्ठभूमि २७
४.१ 'पारदर्शी मान्छे' कथाको विश्लेषण २८
४.२ 'उनी, जूनी र खाली हात' कथाको विश्लेषण ३२
४.३ 'जोरपैयुँ', कथाको विश्लेषण ३९
४.४ 'कान्छी, तँ भित्र जा !' कथाको विश्लेषण ४४
४.५ 'करुणामय' कथाको विश्लेषण ४९
४.६ 'मनोरञ्जन' कथाको विश्लेषण ५३
४.७ 'सार्वभौम जनकङ्काल' कथाको विश्लेषण ५८
४.८ 'अंश-वंशधारिणी' कथाको विश्लेषण ६२
४.९ 'ईखको बिख' कथाको विश्लेषण ६६
४.१० 'भविष्यहीन भविष्यवक्ता' कथाको विश्लेषण ७०

४.११ 'सामन्तको सम्पत्ति' कथाको विश्लेषण ७४
४.१२ 'खुशीको पिरो आँसु' कथाको विश्लेषण ७८
४.१३ 'एक पटक मात्रै भए पनि' कथाको विश्लेषण ८२
४.१४ 'उदाहरणीय सालिक' कथाको विश्लेषण ८६
४.१५ 'त्रिनेत्रका खुल्ला आँखा' कथाको विश्लेषण ९०
४.१६ 'सत्यवादी र अहिंसावादी' कथाको विश्लेषण ९३
४.१७ 'एउटा पद खाली छ !' कथाको विश्लेषण ९६
४.१८ 'एउटा गजलको जन्म' कथाको विश्लेषण १००
४.१९ 'बाबू हरिहरनारायणसिंहज्यू देव' कथाको विश्लेषण १०४
४.२० 'थ्रीपिस सुट' कथाको विश्लेषण १०८
४.२१ 'प्रमद्वराको प्रणय र रुरुको आत्मीयता' कथाको विश्लेषण ११२
४.२२ 'रूपान्तरणको व्यथाकथा' कथाको विश्लेषण ११५
४.२३ 'चोलीके पिछे क्या है ?' कथाको विश्लेषण १२०
४.२४ 'परीक्षापछिको कडा परीक्षा' कथाको विश्लेषण १२३
४.२५ 'लोडसेडिङ' कथाको विश्लेषण १२७

परिच्छेद - पाँच : उपसंहार **१३३-१३७**

सन्दर्भसूची **१३८-१४०**

सङ्क्षेपीकरण शब्दसूची

अनु.	-	अनुवादक
अप्र.	-	अप्रकाशित
आई.ए.	-	इन्टरमिडियट अफ आर्टस्
एस.एल.सी.	-	स्कुल लिभिङ सर्टिफिकेट
गा.वि.स.	-	गाउँ विकास समिति
चौ.सं.	-	चौथो संस्करण
तृ.सं.	-	तृतीय संस्करण
त्रि.वि.	-	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
द्वि.सं.	-	द्वितीय संस्करण
ने.रा.प्र.प्र.	-	नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
नं.	-	नम्बर
प्रा.	-	प्राध्यापक
पृ.	-	पृष्ठ
भू.पू.	-	भूत पूर्व
वि.सं.	-	विक्रम संवत्
सम्पा.	-	सम्पादक